

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Бєбих В.В.

кандидат педагогічних наук, доцент;

Котєлевська Р.А.

старший викладач,

Буковинський державний фінансово-економічний університет

ЛЕКСИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В ЕКОНОМІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Успішність іншомовного професійного спілкування значною мірою визначається рівнем володіння спеціальною лексикою, яка забезпечує адекватне вживання і розуміння лексичних одиниць у професійній сфері спілкування. Згідно з сучасними міжнародними освітніми вимогами випускники вищих закладів освіти повинні володіти вміннями ініціативного висловлювання іноземною мовою у процесі досягнення ними соціальних і професійних цілей. Таким чином, навчання іншомовній фаховій лексиці студентів економічних спеціальностей виступає необхідним складником оволодіння англійською мовою як засобом фахового спілкування. Мова йде про залучення студентів до інформаційного пошуку вже в його стінах на основі співпраці кафедр іноземних мов із профільними кафедрами, діловими людьми, виробництвом.

Проблемі навчання студентів фаховій англійській лексиці у немовних вищих закладах освіти присвячено низку науково-методичних праць. Але вузькоспеціальним термінам економіки, особливо в навчальних цілях, у вказаних дослідженнях було приділено недостатньо уваги.

Лексичний мінімум випускника вищого закладу освіти має складатися з пасивного словника для читання наукової літератури та активного словника для усного й писемного фахового спілкування. Термінологія економічних дисциплін, як складова лексичного мінімуму, для необхідного та достатнього оволодіння студентами іноземною мовою, потребує ретельнішого дослідження з метою вироблення ефективних технологій індивідуалізованого навчання студентів немовних закладів освіти. Термінологічний мінімум – відібрана на основі спеціальних критеріїв сукупність лексичних одиниць економічної галузі, засвоєння яких забезпечує виконання програмних цільових настанов, і повний список яких є обов'язковим вихідним орієнтиром для підготовки навчальних словників-мінімумів та інших дидактичних матеріалів, що використовуються для навчання термінології та контролю за її засвоєнням [4, с. 27]. Добраний термінологічний мінімум є необхідною передумовою для правильної організації лексики в навчальних цілях. Якщо термінологічний мінімум розглядати як орієнтир для обов'язкового опанування, то варто змінити до нього традиційне ставлення як до мінімального списку лексики, що підлягає вивченню, а слід оцінити його як інструмент організації засвоєння лексики.

Аналізуючи основні шляхи відбору термінологічної лексики, ми виокремили підхід, який спирається на статистичні дані про лексичні одиниці, коли відбір здійснюється на однорідному в стилістичному та тематичному відношеннях текстовому масиві. Власне цю методику застосовують у немовних закладах освіти. Статистичний шлях відбору словників-мінімумів відіграв свого часу певну позитивну роль в інтенсифікації навчання іноземним мовам у вищих

зкладах освіти. Багатьма кафедрами були розроблені словники-мінімуми, які активно застосовуються у навчальному процесі. Проте є підстави вважати, що проблема відбору лексичних мінімумів для немовних закладів освіти не є повністю і оптимально розв'язаною.

Вирішення питання кількісної сторони словника-мінімуму, спираючись лише на статистичну основу, є недостатнім. За межами залишається багато високоінформативних значущих слів, знання яких може бути важливим ключем до розуміння тих чи інших ділянок тексту. Так при формуванні терміномінімуму виникає потреба використання таких критеріїв і принципів відбору, які б забезпечували максимальне охоплення лексики літератури тієї чи іншої спеціальності.

Слідом за Б. А. Лапідусом ми розглядаємо принцип відбору навчального матеріалу як основне положення, що визначає критерії відбору, а *критерій* служить інструментом відбору, маркером, за яким визначається включення або не включення одиниці відбору в мінімум, за допомогою якого якісно та кількісно оцінюється навчальний матеріал з метою його використання чи невикористання відповідно до цілей.

В основу відбору навчального матеріалу для розвитку навичок і вмінь спілкування ми поклали потреби і мотиви майбутніх фінансистів. Оскільки навчальна діяльність з англійської мови передбачає включення студентів у сферу виробничої діяльності фінансиста і тим самим вимагає формування у майбутніх фахівців комунікативної компетенції, ми вважаємо *критерій професійно-практичної цінності* одним із основних. Критерій професійно-практичної цінності, який покладаємо в основу відбору, витікає з тлумачення ряду окреслених нами принципів.

Принцип стилістичної обмеженості забезпечує включення до мінімуму загальноекономічних термінів, що вживаються в досліджуваній системі (*supply, demand, price, marketing...*), а також вузькоспеціальних термінів, котрі становлять термінологію сфери фінансів (*accounts, assets, auditing, budget, ledger, legal tender, liabilities,...*). Моделювання лексичного мінімуму вимагає не лише з'ясування його стильових шарів, а й їх співвідношення у фахових текстах. Питома вага лексики кожного із стильових шарів є своєрідним контрольним орієнтиром під час складання лексичного мінімуму для кожного фаху.

Застосування *принципів семантичної цінності* забезпечує об'єктивний добір найбільш вживаних важливих термінів, що відображають основні поняття економічної галузі (*revenues, value, cost, price, market, product...*).

Згідно з *принципом словотвірної цінності* до словника включаються первинні основи, засвоєння яких створюють передумови самостійної семантизації великої кількості невідомих складних і похідних термінів, а також стійких термінологічних сполучень (*product, pay, quote, check, economic, fund...*).

Принцип зразковості забезпечує відбір до мінімуму найбільш вживаних термінів, що ілюструють основні словотвірні моделі та зразки їх перекладу українською мовою, за аналогією з якими можуть бути семантизовані численні терміни, що не були включені до словника (*advertising agency, channel of distribution, price leader, advance payment, asset and liability management...*).

Принцип прозорості семантичної вмотивованості дозволяє не включати до мінімуму похідні, складні та запозичені терміни, а також стійкі термінологічні сполучення, про значення яких можна легко здогадатися на базі знань семантики первинних основ їх складових та словотвірних моделей.

Поряд із основними принципами враховуються й інші міркування. Терміни, багатозначні в межах даної термінологічної системи, включаються в усіх значеннях (*assets – активи, майно, капітал, власність, кошти, фонди; debenture – боргове зобов'язання, запис про борг, договір застави, незабезпечене боргове зобов'язання,*

застава, облигація). При відборі синонімічних терміноодиниць враховувались конкретність і точність поняття, стійкість і словотвірна цінність в межах економічної термінологічної системи (*прибуток – profit, gain, return, валовий~ gross profit, чистий~ net profit*).

Отже, у статті розглянуто критерії і принципи вибору термінологічного мінімуму загальноекономічної та фінансової концептосфер. Критерій професійно-практичної цінності витікає з принципів *стилістичної обмеженості, семантичної та словотвірної цінності, принципу зразковості та принципу прозорості семантичної вмотивованості*.

Список використаних джерел:

1. Борщовецька В.Д. Навчання студентів-економістів англійської фахової лексики : Автореф. дис. канд. пед. наук 13.00.02. – К., 2004 – 20 с.
2. Вишнякова Н.Г. Терминологическая лексика, методика и принципы ее отбора для обучения иностранных языков в технических вузах : Автореф дисс. канд. пед. наук. – М., 1986 – 24 с.
3. Гальперин Г.А. Обучение иноязычной специальной терминологии в неязыковом вузе. – Минск : Наука, 1971. – 250 с.
4. Гнаткевич Ю.В. Навчання лексичного аспекту чужоземної мови у вищих навчальних закладах. – К. : Просвіта, 1999. – 184 с.
5. Лapidус Б.А. Проблемы содержания обучения языку в языковом вузе / Б.А. Лapidус. – М. : Высш. шк., 1986. – 144 с.
6. Лемов А.В. Система, структура и функционирование научного термина. – Саранск, 2000 – 192 с.
7. Нікітіна Ф.О. Семантичні та словотвірні проблеми сучасної термінології. – К. : Вища школа, 1998. – 31 с.

Гора Н.В.

викладач,

*Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет
імені Григорія Сковороди*

ІННОВАЦІЙНІ ТА ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ

В сучасному середовищі освітньої діяльності важливу роль відіграє запровадження інноваційних педагогічних технологій, зокрема впровадження комп'ютерних технологій навчання та застосування їх у професійній освіті. Значну роль має інформаційно-комунікаційний прогрес у навчанні, що відіграє дедалі більший вплив на вивчення навчально-виховного матеріалу. За допомогою сучасних комп'ютерних технологій та мережевій системі інтернет студенти мають більший доступ до інформації для кращої організації навчального процесу.

Інноваційні технології в педагогічному процесі навчання швидко та міцно увійшли до нашого життя. Їх поширення спричинило ряд змін в навчально-виховному процесі та характеру вивчення й засвоєння навчального матеріалу студентам. В зв'язку з цим виникає потреба у використанні комп'ютерної техніки та новітніх інноваційних технологій під час вивчення ряду дисципліни [3, с. 51].

Педагог, як «джерело» інформації, не в змозі передати весь обсяг навчально-виховного матеріалу навіть з певної галузі знань. Його місія на сьогоднішній день – навчити студентів відшукувати інформацію із різних джерел та